

Tõrva kesklinn

Arvo Meeks/Valgamaalane

Kodanik ja linn käsikäes

Olgu linn suur või väike, sõltub tema käekäik väga paljudest teguritest ja faktoritest, mille kujundamisel etendavad tingimusteta kõige olulisemat ja tähtsat rolli inimesed – linnaelanikud.

Käesoleva aasta 1. jaanuari seisuga elab Tõrva linnas 3039 elanikku. Arv peegeldab neid inimesi, kes on kantud Tõrva linna registrisse. Aga tegelikkuses?

Eelmisel aastal EMT läbiviidud mobiilpositsioneerimise töi esile kaks piirkonda Valgamaal, kus EMT võrku stabiilselt kasutavate klientide arv on tunduvalt suurem, kui seda näitavad kohalikud omavalitsuste andmeregistrid. Eriti märgatav on erinevus nädalavahetustel. Need piirkonnad on Otepää ja Tõrva.

Otepää puhul ei imesta ilmselt meist keegi, kuna teema on seotud kahtlemata spordimeka staatusiga – sportlased, turistid, külastajad, rahvusvahelised võistlused jne.

Aga Tõrva? Asjaolu viitab sellele, et reaalselt elab Tõrva linnas elanikke palju enam, kui seda kinnitavad registri andmed. Nädalavahetustel viibitakse kodus ning argipäevad töönädalana mööduvad mõnes teises Eesti linnas või sootuks väljaspool Eestit, kuhu on kodanik ka registrisse kantud.

Ilmselt tänasest ligikaudu 10 protsendist välismaal töötavatest inimestest kujundavad osa ka meie piirkonna inimesed. Tuleb tõdeda, et selles kontekstis ei erine väike Tõrva teistest Eestimaa linnadest. Näiliselt on justkui oluline see, et inimese reaalne elukoht on siin. Aga kui suur osa sellest reaalsusest vastab registrile? On, mille üle mõelda!

Uuringu tulemusi analüüsides võime ainult ennustada, kui suur oleks Tõrva linna tulubaas laekunud

üksikisiku tulumaksu osas, kui kõik siin elavad inimesed oleksid kantud ka linna registrisse. Teadaolevalt laekub tulumaks registri põhisel sinna omavalitsusse, kuhu kodanik on registreeritud.

Läbi erinevate aegade ja praktikate on omavalitsused teinud mitmeid vastavasisulisi turunduskampaaniaid, võitmaks registrisse kantute arvu suurenemist. Olgu siinkohal näitena toodud möödunud aastalõpu kampaania Valga linnas. Selles protsessis polegi ju miskit kummalist.

Nii nagu iga teenindusettevõtte, majutusettevõtte kui ka mistahes muu inimfaktoril põhineva tegevuse puhul tuginetakse inimestele/klientidele – nii ka omavalitsus. Lihtsalt väljendades on omavalitsuse esmaseks ülesandeks elanikkonnale avalike teenuste osutamine. Olgu need siis hariduse, kultuuri, spordi, sotsiaalhoolekande või planeeringuvaldkonnas.

Omavalitsuste tulubaas moodustub maamaksust, riigi poolt eraldatavast tasandusfondist ja laekunud üksikisiku tulumaksust. Just üksikisiku tulumaks moodustab tulubaasist lõviosa. Tänapäevane vabariigi valitsus vähendas oluliselt omavalitsustele laekuva üksikisiku tulumaksu protsenti: 11,9%-lt 11,4%-le.

Visuaalselt vaadates polegi langus teab kui suur, kuid arvude keeles on tegemist tubli tagasimeenuga omavalitsuste tulubaasis. Tõrva linna jaoks kujunes protsendi languse summaks üks miljon krooni ehk 63 911 eurot aastas!

Minu artikli sõnum ongi selles, et panna teid, head linnakodanikud, pisut arutlema, mõtlema ja vaagima antud teemal.

Põlvkond, keda mina esindan, mäletab veel seda nõukaega, kus

linna ja valda sissekirjutus oli kohustuslik. See tähendab, et registrisse kandmine mängis olulist rolli inimeste kodude rajamisel, töökohtade valikul jne. Jah, eks siis oligi asi pisut teisem.

Otsus kodu rajamise osas langeb emotsionaalsel tasandil, tuginedes pigem põlvkondade järjepidevusele ja traditsioonidele, kui elementaarsetele vajadustele: töökoha olemasolu, lasteaiakoht jne. Nüüd on aga sootuks vastupidi. Noored on sunnitud kodu rajamisel mõtlema eelkõige just töökoha olemasolule ja muude elementaarsete teenuste kättesaadavusele.

Täna ei kehti Eesti Vabariigiis nõue omada sissekirjutust.

Ja nii ongi. Nii, nagu muutub aeg, muutuvad ka inimesed ajas ja muutuvad ka (olu)korrad.

Head kaaslinlased!

Uskuge, käes on aeg, kus ka Tõrva linna jaoks on kujunenud väga oluliseks registrisse kantud elanike arv, sest nagu eelpool mainitud, laekub tulumaks omavalitsusse registripõhiselt. Sellest omakorda sõltub, kui hästi on valgustatud tänavad, kui hästi me suudame hoolitseda oma eakate eest ning kui meeldejäädavaks ja huvitavaks saame kujundada meie lastele ja lastelastele sinise lapsepõlve.

Tõrva on armas väikelinn ja uskuge, et viimane kui üks elanik on linna jaoks äärmiselt oluline. Olgu sinise elamise kirss tordil rohelus, järvedesina, vaikus ja privaatus.

Head tõrvalased, tulge koju mitte ainult jõuluks, vaid olge siin kõik 12 õnnelikku kuud!

Kes seda veel pole – kutsun üles hakkama ametlikult Tõrva linna kodanikeks!

Ülle Juht
Linnavolikogu liige

Vallavolikogu istungil 22. detsembril 2010

- otsustati algatada Valgamaa omavalitsuste ühise jäätmekava 2011–2016 koostamine;
- otsustati mitte algatada Meelepu kinnistu detailplaneeringule keskkonnamõju strateegilist hindamist;
- otsustati mitte algatada Trahteri kinnistu detailplaneeringule keskkonnamõju strateegilist hindamist;
- otsustati anda nõusolek loa andmiseks Kiilvand Arenduse OÜ-le kinnistu omandamiseks Helme vallas;
- kinnitati valla 2010. aasta 2. lisaeelarve;
- kuulati ülevaadet valla üldisest olukorrast;
- kuulati ülevaadet haridus- ja kultuurikomisjoni tööst;
- kuulati ülevaadet maaelukomisjoni tööst;
- kuulati informatsiooni 2011. aasta eelarve koostamise põhimõtetest.

Tiina Õunpuu
Vallasekretär

HELMEL VALLAVOLIKOGU MÄÄRUS, 22. detsember 2010 nr 15, Tõrva

Helme valla 2010. aasta 2. lisaeelarve

Määrus kehtestatakse kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 22 lg 1 pn 1 ning valla- ja linnaeelarve seaduse §-de 24 ja 25 alusel § 1 Kinnitada Helme valla 2010. aasta 2. lisaeelarve järgnevalt:

TULUD		
35	Toetused	
3500	Majandus- ja kommun.min toetus	41 200.00
352002	Toetusfond (haridus)	977.00
352003	Toimetulekutoetus	33 000.00
TULUD KOKKU		75 177.00

KULUD		
04	Majandus	
04510	Maanteetransport	41 200.00
09	Haridus	
09210-2	Alg- ja põhikoolid	977.00
10	Sotsiaalne kaitse	
10701	Riiklik toimetulekutoetus	33 000.00
KULUD KOKKU		75 177.00

§ 2 Määrus jõustub 23. detsembril 2010. aastal.

Toivo Põldma
Volikogu esimees

Helme vallavolikogu 22.12.2010 otsusega nr 30 otsustati jätta algatamata Meelepu kinnistu detailplaneeringu strateegiline keskkonnamõju hindamine.

Helme vallavolikogu 29.09.2010 otsusega nr 25 algatatud Kähu külas asuva Meelepu kinnistu detailplaneeringu eesmärk on kinnistu osalise sihtotstarbe muutmise – maatulundusmaast äri- ja tootmismaaks – sisulise aluse määramine.

Planeeringuga määratakse kinnistu ehitusõigused, liikluse korraldamine, tehniliste kommunikatsioonide asukohad ja haljastuse ning heakorra põhimõtted.

Helme vallavalitsus on 17.11.2010 koostanud eelhinnangu planeeringuga kaasnevate keskkonnamõjude strateegilise hindamise vajalikkuse osas.

Eelhinnangule on andnud oma seisukoha keskkonnaameti Põlva-Valga-Võru regiooni. Oma kirjas 15.12.2010 nr PVV 6-8/41574-4 teatab amet, et keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamine ei ole vajalik.

Otsusega saab tutvuda tööaegadel Helme vallavalitsuses aadressil Tartu 20, Tõrva.

Helme vallavolikogu 22.12.2010 otsusega nr 31 otsustati jätta algatamata Trahteri kinnistu detailplaneeringu strateegiline keskkonnamõju hindamine.

Helme vallavolikogu 29.09.2010 otsusega nr 24 algatatud Jõgeveste külas asuva Trahteri kinnistu detailplaneeringu eesmärk on kinnistu jagamise teel maa eraldamine raadiosidemasti ja seadmekonteineri paigaldamiseks ja uue tekkiva maaüksuse sihtotstarbe muutmise – maatulundusmaast ärimaaks – sisulise aluse määramine.

Planeeringuga määratakse kinnistu ehitusõigused, liikluse korraldamine, tehniliste kommunikatsioonide asukohad ja haljastuse ning heakorra põhimõtted.

Helme vallavalitsus on 18.11.2010 koostanud eelhinnangu planeeringuga kaasnevate keskkonnamõjude strateegilise hindamise vajalikkuse osas. Eelhinnangule on andnud oma seisukoha keskkonnaameti Põlva-Valga-Võru regiooni.

Oma kirjas 17.12.2010 nr PVV 6-8/41600-4 teatab amet, et keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamine ei ole vajalik.

Otsusega saab tutvuda tööaegadel Helme vallavalitsuses aadressil Tartu 20, Tõrva.

VEEMAJANDUSPROJEKTI VEERG

Jaanuarist on Tõrva tänavatel ametis juba viis torustike ehitusega tegelevat töögruppi. Valmis on torustikud ligi kümnel tänaval ja lõpetamisel tööd veel viiel, mis teeb kokku juba enam kui kolmandiku käesoleva lepingu mahus paigaldada planeeritud torustikust.

Tempo on hea ja kui ette ei tule midagi ootamatut, lõpetatakse käimasoleva esimese etapi ehitustööd plaanipäraselt.

Sellises suures mahus kaevamine, talvised külmad vaheldumas suladega ning käesoleva aasta rohke lumekate teevad kohati olukorra tänavatel päris hulluks. Saame aru, kui vahel on nurinat, aga enamjaolt mõistavad linnakodanikud väga hästi, et seda tööd ei saa ka tegemata jätta.

Kannatame ära ühe talve tuleviku nimel. Tõrvast mitte kaugel asuvas Elvas valiti torutööd eelmise aasta teoks, kuigi need töid kaasa palju ebamugavusi.

Mida kinnistute valdajad, tulevased vee ja kanalisatsiooni tarbijad, talvisel ajal tegema peaksid? Maa on külmunud ja lund aias rohkesti, liitumistorustiku kaevamine ei ole sellistes oludes mõistlik.

Minu soovitus on mõelda läbi oma majasisene torustik: kellel veel lahtine, kuhu rajada WC, vannituba, valamü; kellel veel võimalus mõelda liitumispunktide asukoha muutmise peale. Need otsused tuleb teha vaid korra ja kogu eluks.

Käige näitustel, uurige sugulaste käest, kellel juba uued süsteemid olemas teistes linnades -- küsige, mis hästi ja mis halvasti saanud. Võiks varuda ka materjale, sest hinnad aina tõusevad.

Kohati on kuulda olnud, et linnakodanik huvitub ka tänavatel teostatavate tööde headusest. Tahetakse olla kindlad, et nende kodulinnas ehitatav saaks ikka kvaliteetne.

Eelmises artiklis selgitasin torutööde teostamisele seatud piiranguid seoses miinustemperatuuriga. Täna selgitan kaevikute tagasitõite teostamise põhimõtteid ja talviseid isearasusi.

Kaevikute tagasitõiteks kasutatakse tänavatel mineraalset materjali, mis ei sisalda savi ega orgaanilisi osakesi, et pinnase külmumisel ruumala muutus minimaalne oleks. Meie oludes on see materjal looduslik liiv.

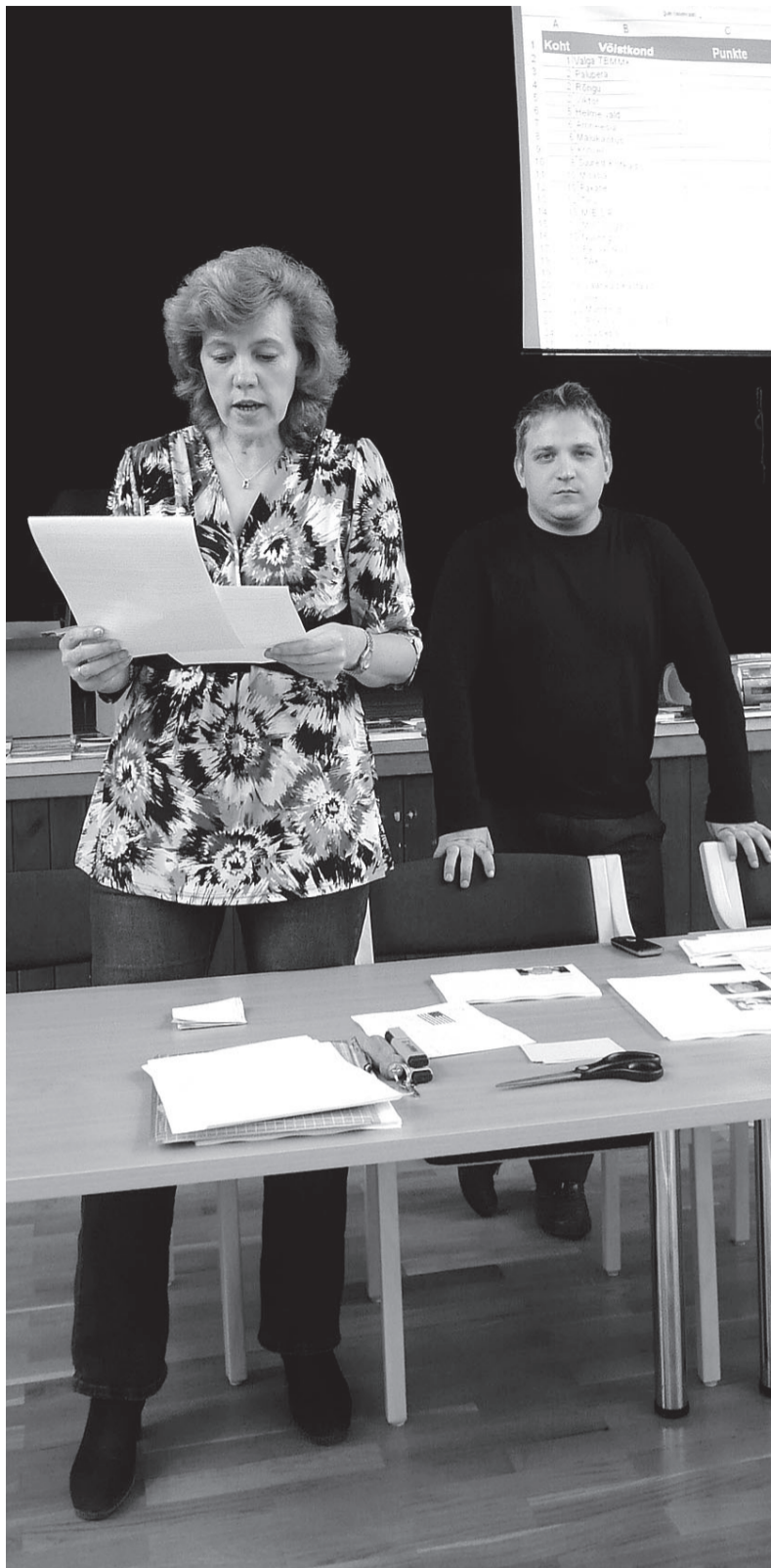
Kui kaevik valmis ja selle põhja toru paigaldatud, täidetakse kaevik liivaga, mida tihendatakse kihtide kaupa spetsiaalsete mehhanismidega. Tihendamine on vajalik, et hilisem pinnase loomulik vajumine minimaalne oleks.

Arvestades meie kaevikuid, on loomulik vajumine umbes paarkümme sentimeetrit. Talvel, kui kaevikusse täidetud liiv sisaldab külmunud veosakesi, mis tihendamisel jäävad liivaosakeste vahele ja sulavad alles maapinna sulamise järel, võib vajumine olla veel mitu korda suurem.

Sellepärast tekivadki tänavatele pärast kaevetööde teostamist ikka ja jälle lohud, mida ehitaja täitmas ja silumas käib. Eriti hulluks läheb olukord kevadel, kui maapind sulama hakkab. Me ei pea aga nende pärast eriti muretsema, sest ka pärast ehitustööde ja taastustööde vastuvõtmist vastutab ehitaja veel kaks aastat tänavakatete kvaliteedi eest.

Ka Kaarlimäe uue veetõulustajama projekt on valmis ja ehitusluba väljastatud. Ehitustöödega alustatakse kohe, kui kevad saabunud ja maapind pisut tahenenud. Puhast joogivesi hakkab torustikes voolama paari kuu jooksul pärast ehitustööde algust.

Harri Vihalemm
Tõrva linnahoolduse asutuse
projekti juht
tel 502 6286
harri@korbovek.ee

Laine Tangsoo ja Siim Ausmees

Arhiiv/Valgamaalane

Milline on õige vastus?

Milline hübriidloom ehk kelle järeltulija on zonkey, zebriinny, zebra, zedonk? Millist kala (ladinakeelne nimetus *Clupea harengus membras*) on Juhan Peegel nimetanud Läänemere isandaks?

Nendele ja paljudele teistele küsimustele otsisid 11. detsembril vastuseid Tõrva kogunenud mälumänguhuvilised Lõuna-Eestist. Nimelt toimus siin Eesti Mälumänguliidu korraldatava traditsioonilise Eesti maakilva turniiri 2010/2011. aasta hooaja 2. osavõistlus.

Ürituse avas kogunud mälumängurist Tõrva linnaape Agu Kabrits, kes traditsioonilise tervituskõne asemel hakkas kohalesaabusnud mälumängureid hoopis küsitama Tõrva linnaga seotud teemadel.

Kui paljud teavad vastust küsimusele, kui vanaks saab 2011. aastal Tõrva linn, siis tunduvalt raskem on vastata, millised Eesti linnad said samaaegselt Tõrvaga linnaõigused. Vastused lauda igatahes ei jäänud ...

Ürituse heale kordaminekule aitasid omalt poolt kaasa Tõrva gümnaasium ja Tõrva linnavalitsus.

Maakilva puhul on tegemist Eesti suurima mälumänguturniiriga, mis sellel hooajal toimub juba kümnendat korda. Sarja lõpus sel-

guvad hobiharrastajatele mõeldud Eesti Rahvaliiga ja meistritele suunatud Superliiga edukamad.

Tõrvas osales 16 võistkonda, kes esindasid erinevaid ajaloolise Ugandi piirkonna omavalitsusi või nende baasil moodustatud võistkondi.

Osavõistluse võitis Karlova meeskond, mille koosseisus osales muu hulgas ka ajakirja Tarkade Klubi peatoimetaja Arko Olesk, kes tasavägisel konkurentsivõimelisel Rápina ja Otepää valdade võistkondi edestas.

Tõrva linna võistkonda kuulusid Laine ja Jaan Tangsoo, Siim Ausmees, Arwed Puusalu ja Margo Metsoja jõudsid kokkuvõttes viiendale kohale, jäädes napilt alla naaberlinna Valga võistkonnale.

Novembris kilvaturniiri 1. osavõistlusel saadud 11. ja Tõrva 5. koht annavad Tõrva võistkonnale võimaluse osaleda Eesti maakilva turniiri B-finaalis – eelmisel hooajal õnnestus Tõrva võistkonnal sama turniiri B-finaalis esikoht saavutada!

Laine Tangsoo
Tõrva gümnaasiumi õpetaja

Siim Ausmees
Tõrva linnavalitsuse liige

Tõrva linnavolikogus arutati ja otsustati 21. detsembril 2010

1. Kuulati lasteaiatõrvalil direktori Ede Truu ja MTÜ Tõrva Puuetega Inimeste Liit juhataja Erika Ilissoni ettekandeid.
2. Kuulati SA Valga Piirkonna Keskkonnakeskus juhataja Riho Karu ettekannet Valgamaa omavalitsuste ühtse jäätmekava koostamise teemal ning otsustati algatada jäätmekava koostamine.
3. Kuulati linnavalitsuse informatsiooni.
4. Võeti vastu 2010. aasta lisaelarve summas 4 558 102,56 krooni.
5. Toimus 2011. aasta eelarve esimene lugemine, eelarve projekt suunati arutamiseks komisjonidele.
6. Kehtestati eluruumi alaliste kulude piirmäärad toimetulekutoetuse määramiseks.
7. Kuulati abilinnapea Tõnu Jaansalu informatsiooni ÜF veemajandusprojekti elluviimisega seonduvatest probleemidest. Nimetatud probleemide lahendamiseks otsustati muuta Tõrva linnavolikogu 22.08.2001 määrust nr 21 „Tõrva linna ametiasutuse hallatavate asutuste asutamise, haldamise, ümberkorraldamise ja lõpetamise korra kehtestamine“. Selles sõnastati ümber asutuse ümberkorraldamise mõiste, mis nüüd siis juba muudetud korra tähenduses seisneb asutuste ühinemises või jagunemises, kusjuures selle käigus võidakse osa asutuse funktsioone üle anda äriühingule, mille ainoosanik või ainoaktsionär on Tõrva linn. Seni kehtinud kord võimaldas ümberkorraldusi teha vaid linna hallatavates asutustes, muudatuse kohaselt on võimalik nüüd osa asutuse funktsioone anda üle ka linnale kuuluvale äriühingule. Korra muutmine on vajalik seetõttu, et ÜF veemajandusprojekti kohaselt peab olema linna vee-ettevõtte äriühing. Täna vee-ettevõtjana tegutsev Tõrva Linnahoolduse Asutus on linna allasutus ning selle ümberkorraldamise käigus soovitakse anda vee- ja kanalisatsiooniteenuse osutamine üle osäühingule Tõrva Veejõud, mis kuulub 100% linnale. Osäühing Tõrva Veejõud peab olema veemajandusprojekti edukaks läbiviimiseks ka jätkusuutlik ning seetõttu tegi volikogu ka otsuse projekti „Valga maakonna veemajandusprojekt – Tõrva linn“ rahastamise positiivse otsuse korral suurendada vajadusel OÜ Tõrva Veejõud osakapitali kuni 191 734,94 euro ehk 3 miljoni kroonini.
8. Seoses euro kasutusele võtmisega 01.01.2011 muudeti ka Tõrva linnavolikogu määruseid, mis sisaldasid endas teenustasude, palga- ja maksumäärade või toetuste maksumusi kroonides. Määruses toodud eurod on ümberarvestatud euro- ja krooniühiku vahelise ümberarvestuskursi (15,6466 krooni=1 euro) alusel ümardamise teel, tuginedes euro kasutusele võtmise seaduse paragrahv 5 lõikele 2, mille kohaselt saadud tulem ümardatakse 1 sendi täpsusega kolmanda koha alusel pärast koma.

Juta Karpov
Linnasekretär

Tõrva linnavolikogus arutati ja otsustati 18. jaanuaril 2011

1. Kuulati Tõrva Kultuurimaja juhataja Pille Ilissoni ettekannet asutuse tegevusest.
2. Kuulati linnavalitsuse informatsiooni.
3. Toimus 2011. aasta eelarve teine lugemine, eelarve projekt suunati järgmisele volikogu istungile.
4. Tehti töökorralduslikke muudatusi Tõrva Noortevolikogu põhimääruses.
5. Tehti otsus Tõrva Linnahoolduse Asutuse ümberkorraldamiseks, mille käigus antakse vee- ja kanalisatsiooniteenuse osutamine üle osäühingule Tõrva Veejõud, mis on 100% linna omandis.
6. Kinnitati Tõrva Linnahoolduse Asutuse uus põhimäärus.
7. Kinnitati OÜ Tõrva Veejõud uus põhikirja.
8. Tõrva linna arengukava täiendamiseks ja täpsustamiseks algatati nii spordi kui ka kultuuri valdkonna arengukavade koostamine aastateks 2011–2025.

Juta Karpov
Linnasekretär

Project EU 31464 "STILL ACTIVE"

EESTI-LÄTI PROGRAMM 2007-2013

Projekt algas 14. juunil ja kestab 15 kuud. Tööd ja tegevused toimuvad viies perioodis. Projekti partnerid on neli omavalitsust: Helme ja Naukšeni ning Ape ja Varstu vald. Igal omavalitsusel on partner ka külaselts. Helme vallas on see Taagepera külaselts.

Projekti jooksul viiakse läbi erinevaid koolitusi ja seminare, mille eesmärk aidata aktiivset tööst kõrvale jäänud inimestel naasta tööjõuturule, luua ja arendada kontakte piirialadel.

Sihtgrupp on 45aastased ja vanemad kodused ja põhitöökohta kaotanud inimesed. Projekti kolmandas perioodis remonditakse ära Helme päevakeskuse üks ruumidest ning ostetakse Taagepera külaseltsile ja vallale üks arvuti.

Esimesed koolitused algasid 20.–24. septembril Tõrva tugikeskuses Sinilill. Sai õppida kangastelgedel kudumist, keraamika töötlemist, portselani maalimist ja õmblemist.

Järgmine koolitus toimus 11. ja 18. oktoobril Helme käsitööseltsi ruumides: õpiti erinevate paelte, kirivööde punumist.

15. oktoobril käis Naukšenis grupp inimesi Helme vallast, et tutvuda Läti partnerite tegevustega ja õppida kodusel teel valmistatud siirupi tegemist.

25.–27. novembril õpiti Taagepera kunstikojas savi voolima, glasuuri, angobima, lihvimist ja põletama. 27. novembril võtsid kursustest osa ka partnerid Naukšeni vallast.

Mitmel korral käidi Varstus kohtumas Läti juhtpartneriga, kes käis tutvumas ka Helme valla tegevuste ja koolitustega.

Lugemisaasta 2010 Helme raamatukogus

Lugemisaasta 2010 tõi raamatukogude ellu nii positiivseid kui ka negatiivseid ilminguid. Aasta jooksul jõudisime järeldusele: «Kes loeb, see loeb – kes ei, see ei.» Lugemisaasta väljakuulutamise ja lugemise väärtustamine eriliselt lugemise tõusu ei toonud. Lugejate ja laenutuste poolest on meie raamatukogu aastakümneid maakonnas esirinnas olnud.

Lugemise propageerimise huvides korraldas raamatukogu mitmeid huvitavaid üritusi, näiteks raamatunäitusi «Õhtu raamatuga» ja «Raamat – eluõnne allikas».

Suurim ettevõtmine oli koostamine kirjaniku, südamearsti ja mesiniku Ilmar Särjega, mis sai teoks kultuuriministeeriumi ja Helme vallavalitsuse toel. Üritus oli väga rahvarohke ja õnnestus igati. Taolisi koostumisi ootavad lugejad veelgi, aga raha paneb kõik asjad paika.

Raamatukogu korraldas konkurssi «Minu lemmikraamat» ja «Minu lemmikirjanik». Lemmikraamatuks osutus täiskasvanud lugejatel Artur Erichi teos «Aike» koos selle järjelugudega, laste lemmik oli Andrus Kivirähki «Leitujateküla Lotte».

Lemmikirjanikeks osutusid eestlastest Erik Tohvri ja välisautoritest Susan Mallery.

Lasteüritustest olid parimad 1.–4. klassi õpilaste joonistusvõistlus «Suvi raamatuga» ja lõbus üritus koos Ritsu algkooli 2. ja 4. klassi õpilaste ja õpetaja Asta Tsiirbiga teemal «Eesti murdesõnad».

Kultuuriministeeriumi välja kuulutatud ettevõtmisega «Kingi raamatukogule raamat» ei ühinenud piirkonna ükski asutus ega ka eraisik. Paistab, et eestlane on kitsi: tahab küll saada, aga anda mitte. Ma ei mõtle siinjuures neid, kellel võimalused selleks puuduvad.

Helme raamatukogu on vabariigis üks vähestest, kes raamatuid kingiks ei saanud. Ei saa öelda, et lugejad ei teadnud, et 2010. aasta oli kuulutatud lugemisaastaks. Räägiti sellest meedias, ilmus ka artikkel kohalikus ajalehes Helme-Tõrva Elu ja aasta-

ringselt kajastati lugemisaastat ka raamatukogus.

Lugemisaasta suurim mure oli, kuidas lapsed virtuaalmaailmast taas raamatu juurde tuua. Siin saaksid tublisti kaasa aidata lastevanemad ja seda kõike oma laste igakülgse arengu nimel. Ei ole meist ju keegi elus raamatuteta hakkama saanud. Raamat oli, on ja jääb! Õpilaste huvi raamatute lugemise vastu on kahjuks tunduvalt langenud.

Õnneks midagi katastroofilist meie valla raamatukogudega juhtunud ei ole. Kedagi ei koondatud, ühtegi raamatukogu ei suletud. Maakonna suurima valla peale on ainult kaks raamatukogu, nii et polegi võimalik midagi sulgeda ega kedagi koondada. Raamatukogu on praegu maal veel ainus koht, kus inimesel võimalik end täiesti tasuta arendada.

Raamatukogul on välja kujunenud juba kindel lugejaskond, niinimetatud püsilugejad. Nimetan parimatest parimad: Tiiu Alumets, Tiiu Galka, Sirje Grištšenko, Liivi Bagai, Hilda Klimov, Urve Kolomin, Milvi Kondike, Juta Malleus, Virve Tamm, Ülle Taal, Kalju Lutt, Aino Kukk, Arvo Tähe, Elve Vihur, Olga Tihane, Tiiu Markvart, Leida Solovjov, Asta Tsiirp, Siiri Tomp, Mart Toomsalu, Ester Viilup.

Paljudes raamatukogudes on põhilised lugejad eakad, meil aga enamuses tööealised. Lastest võiks teistele eeskujuks tuua vaid tubli lugeja Annaliisa Papagoi.

Tulevikus tahaks väga korraldada noorema ja vanema põlvkonna lugemishuvilistele ühiseid arutelusid ja mõttevahetusi, et väärtustada lugemist, raamatut ja raamatukogu. Aga kas ja kuidas see õnnestub, näitab tulevik. Siinkohal peaksid eeskujuks olema eelkõige autoriteedid: koolijuhid, omavalitsusjuhid ja avaliku elu tegelased.

Raamat ei tohi kaduda meie lugemislaualt! Lugemisaasta on lõppenud, töö aga jätkub.

Meeldivaid elamusi raamatust!

Kaie Tähe

Raamatukogu juhataja Kaie Tähe

Vello Jaska

Ilme Saar 10. veebruaril 2007

Arvo Lasting

Tänuks Ilme Saarele (10.02.1935–12.12.2010)

Läheneb Ilme 76. sünniaastapäev. Ta väsis aga enne jõulupühi ja pääses ilmavaevast puhkama.

75. Jumalale lähedast aastat, kirikule pühendumist lausa päevast päeva kõigi nende oskuste ja viimsegi jõuraasuga, mida Ilme endas leidis – see juhib meid tänulikusele, mõeldes temale.

Selle kolmveerand sajandi jooksul on meie Helme kogudusest läbi käinud tuhandeid liikmeid ja enamus neist Ilmega rohkem või vähem kokku puutunud. Igapähele on oma mälestused Ilmest jäänud, igapähele on oma hetked temaga jagatud ja igapähele on oma teadmised Ilme tegemistest kirikus, tema mõtetest, tema armastusest ja hoolsusest.

Mina olen Ilme kirikule pühendumist näinud umbes tosinna aasta jooksul ja sedagi on olnud külluslikult.

Vanad koguduse arhiivi fotod näitavad Ilmet laulukoori ravis seismas, paljudest kogunemistest, esinemistest, üritustest, väljasõitudest osa võtmast.

Toetada oma lauluhäälega kirikuelu – see oli Ilme üks oluline

panus. Jumalateenistustel hoolitses ta omalt poolt, et pühakoda lauluga täidetud oleks. Vahel polnud organisti kohal. Kelle peale siis veel loota, kui Ilme-sugustele kirikulistele, kes vajalikud koraalid ladusalt ära laulsid.

Aga teinekord läksime kõik, organist ja õpetaja ja Ilme ja veel paar ustavat kirikulist mõnele kodukülastusele või hooldekodu palvusele, võtsime kaasa kõik muusikaks vajaliku ja laulsime ootajatele üheskoos, ikka koos Ilmega, trööstivaid ja julgustavaid laule.

Mõned korrad aastast korraldame kiriku juures koristustalguid. Talguliste koosseisud on aegade jooksul muutunud, aga Ilme oli alati vapralt kohal – ka siis, kui polnudki talgupäeva välja kuulutatud, aga kuskil nurgake riisumist või pühkimist vajab. Näpuga näitamise asemel tuli Ilme rehaga kohale ja jättis endast maha kauni tulemuse.

Kui palju Ilme kalmistul korda hoidis, ei jõua iial lõpuni kirjeldada. Oma vanemate plats kutsus Ilmet sageli kalmistule, aga ei raatsinud ta sugulaste-tuttavate hauda-

dest peatumata ega kummardamata mööduda, ei raatsinud ta palujale ära öelda väikest koristamist kalmul. Koguduse poolt oli korramiseks välja pakkuda õpetajatekõrtrite hauaplatsse.

Sageli tuli Ilme kirikusse appi kirjatööle: liikmeannetusi kirjutama ja laululehti jagama.

Elukutselt oli Ilme meditsiiniõde. Aastakümneid töötas ta hambaravikabinetis. Oma teadmisi ja oskusi kandis ta kaasas kõikjal, ka kirikus. Kui oli vaja esmaabi osutada, õiget sidet või tabletti leida, aitas Ilme alati. Kui oli vaja kedagi lohutada, julgustada, rahustada, rõõmustada, oskas Ilme aidata oma hea sõna ja sooja südamega.

Fotode ja meenutuste järgi on meie Helme kirikuelu ja ajalugu üsna rikkalik ja just Ilme on selle taoliseks teinud. Vähe on neid pilte, kus Ilme puudub. Imevähe on meie koguduse sündmusi, kuhu Ilme pole jõudnud.

Õnnistagu Jumal Ilmet taevast ja siin maa peal tänagu teda meie kogudus ning suur sõpradering.

Arvo Lasting

Algas taotluste vastuvõtt toetuse saamiseks Mulgimaa kultuuriprogrammist

Kultuuriministeerium kuulutas välja tänavuse taotlusvooru toetuse saamiseks Mulgimaa kultuuriprogrammist, projektitaotlusi saab esitada 18. veebruarini.

Mulgimaale omase elulaadi ja kultuuripärandi väärtustamiseks käivitatud programmist eraldas kultuuriministeerium möödunud aastal toetusi kokku 30 projektile. Toetust jagus mulgi murdekeele õppe korraldamiseks, aga ka Mulgi-Eesti praktilise sõnaraamatu väljaandmiseks, Mulgimaa rahvarõivaraamatu koostamiseks ja mulgikeelsete raadiouudiste tegemiseks.

Tänavu on programmi eelarve samas mahus, nagu möödunud aastalgi.

Programmi eesmärk on väärtustada ja taaselustada Mulgimaale omast elulaadi, tavasid ja kombeid, oskusi ning keelelist eripära, mis on mulkidele igapäevaelu ja identiteedi osana omased ja olulised.

Mulgimaa programm hõlmab Viljandimaal Abja, Halliste, Karksi,

Mulgimaa kultuuriprogramm ootab projektitaotlusi.

Arhiiv/Valgamaalane

Paistu, Tarvastu ja Pärsti valda ning Mõisaküla linna, Valgamaal Helme, Hummuli ja Põdrala valda ning Tõrva linna. Samuti väljaspool Mulgimaad elavaid mulkide kogukondi ja seltsi.

Programmi sisu, eesmärkide ja projektitoetuste taotlemise tingimustega saab tutvuda kultuuriministeeriumi veebilehel www.kul.ee/index.php?path=0x213x1726.

MEIE PERE EKSIRÄNNAKUD SÕJAAJAL JA PÄRAST SÕDA

VELLO JUURMA (enne nime eestitamist Juul)

(HTE 12.02.2009)

Algas see niimoodi: «Kes seal mäe peal ...» Sealjuures ei öelnud ta välja ühtegi sündsusetut sõna. Tema esinemist saatsid peoliste naerurõkatused ja «Kalevipoega» nõuti veel ja veel. Pärast olen sageli mõelnud, et tema oleks võinud Tootsi lugudes vabalt kellamees Liblet mängida.

Õpetajatest meenuvad mulle veel Ellen Tõnison ja Salme Kivirähk ning direktor Sööt, keda me omavahel kodus nii kutsusimegi. Mulle on nad meelde jäänud lahete ja sõbralikena ega meenu, et nad oleks kordagi mind karistanud.

Ma suri pärast rasket haigust oktoobri lõpus. Korraldati matused ja nagu alati sellistel puhkudel, tulid kokku sugulased ning meie tuttavad külast.

Peielauas tegid külamehed minuga halba nalja, ässitades mind ema mälestuseks koos nendega pitsipõhju tühjendama. Jäin purju ja peiepildi tegemise ajal hoidis tädi Emma mind selja tagant kinni, et ma maha ei kukuks.

Kuigi tahtsin matuserongkäigus koos teistega ema saatma minna, ei võetud mind kaasa, sest tädi arvas, et ma teen neile kõigile häbi. Karistus saabus õige pea. Öökisin kõõgis solgipange kohal, kuni seest tuli veel ainult rohelist mõru ollust.

Olin omadega nii läbi, et heitsin magama. Kui ärkasin, olid matuselised juba tagasi ja istusid peielauas. Mehed jätkasid minu õrritamist: «Noh poiss, kas sul pää haige kah om? Tule paranda ära!»

Läksin teise tuppa tagasi ja kuulsin, kuidas tädi Emma mehi noomis: «Jätke järgi! Kas teil häbi ei ole vaeslast narrida!» Nii sain teada, et olen vaeslaps, olgugi et ma tol hetkel selle sõna tähendust lõpuni ei mõistnud. Olime oma perest järele jäänud õega kahekesi.

Peagi saabusid külmad. Pidime siis suurema osa oma vabast ajast veetma soos, sest meil ei olnud selleks sooje talverideid ega jalanoõusid. Kooliriided olid, kuid neid pidime hoolikalt hoidma ainult koolikäimiseks.

Kodus räägiti meie küla ühest vaesest paljulapselisest Solomi perest, kust kõik ei saanudki korraga koolis käia, sest sooje jalanõusid korraga kõigile ei jätkunud.

Hiljem küüditati see pere Siberisse, sest neil oli hektarite järgi palju maad, mis oli tegelikult kehv liivasuss, aga kes seda arvestas. Pääseda õnnestus kahel lapsel, Miilil ja Jaanil, kellest ühel läks korda peita ennast voodi alla, teist aga ei olnud juhuslikult tolele saatustlikul päeval kodus.

Meie elutoa laual oli paks Piibel, mille tädi pühapäeva hommikul lahti tegi ja mida ta vaikselt luges. Siis pidime ka meie hästi vaikselt olema.

Tegin minagi vahel Piibli sama koha pealt lahti, kust tädi ja püüdsin lugeda, mida huvitavat ta seal igal pühapäeval uuris. Tähed olid seal natukene teistsuguse kujuga kui kooli lugemikus, kuid tädi abiga sain ma needki selgeks.

Hiljem, kui tädi oli juba vana ja küsisin, kas ta on Piibli otsast lõpuni läbi lugenud, võttis ta piibli ja näitas seda kohta, mis tal igal pühapäeval lahti oli olnud. Seal olid raamatulehed karvaseks kulunud, kusjuures ülejäänud osas olid need nagu uued.

Ta tunnistas, et ega ta piiblit

igal pühapäeval ei lugenudki, sest see lehekülj, mis tal alati lahti oli ja kus kirjutati, kuidas alguses löi Jumal taeva ning maa ning kõige muu, oli tal peas. Ta olevat kasutanud seda aega puhkuseks ja mõtisklusteks, sest see oli ainuke aeg, mis kuulus vaid talle.

Kevade saabudes läks elu rõõmsamaks. Nüüd sai jälle õues mängida.

Ka kooli juures läks elu huvitavamaks. Sageli käis koolimajas rändkino ja saalis näitati filme.

Et kinomehaanik lubaks mind neid tasuta vaadata, olin talle abiks filmirullide ümberkerimisel. See oli lõpmata põnev tegevus, kuid nõudis samas ka tähelepanelikkust, et filmilinti mitte sassi kerida.

Lõpuks saavutasin sellise vilumuse, et kinomehaanik kutsus mind tihti omale appi. Jäin selle tõttu tihti kojuminekuga hiljaks, millepärast sain kodus riielda.

Kevadel olime suure vahetunni ajal kõik väljas. Käratsev lasteparv täitis koolimaja õue. Joosti, kilgati, mängiti, poisid võtsid mõõtu maadluses – kes keda. Vanemad poisid ässitasid nooremaid üksteisega maadluses ja kui keegi vabatahtlikult ei soovinud, lükati kaks poissi peadpidi kokku ning nii need pusimised algasidki.

Tavaliselt ümbritses maadlejatepaari pealtvaatajate ja ässitajate ring, kes kõik püüdsid valjuhäälselt nõu anda, mida üks või teine pidi tegema. Kõige lõpuks pidi kaotaja laskuma neljakäpakile, olema võitjale «ratsu» ja liikuma mööda õue, korrates «ratsaniku» sõnu, mida vanemad poisid talle ette ütlesid.

Mäletan, kuidas ka mina ükskord «ratsaniku» rollis olin. Hoidsin «ratsu» kõrvust kinni ja ta pidi kordama sõnu: «Mina olen Taevataadi poeg.»

Hiljem kohtusime temaga Pärnus, kus ta oli sanatoorium Estonia peaarst. Mul tuli temaga kohtudes alati naer peale, kui meie Lõve kooli maadlusmatši meenutasin, sest vaevalt oleks mul nüüd temasuguse üllaskekaallase vastu mingeid šansse olnud.

Meie, noored, olime koolis küllaltki naiivsed ja seda kasutasid osavalt ära vanemad ning kavalamad. Ükskord nägin ühe vanema poisi käes plekkitorust sulepeadpliatsit, mille otsi sai teistpidi pistes ära peita. Nurusin seda tema käest omale, sest mulle meeldis see väga. Ta lubas selle mulle anda, kui toon talle kodust habemenoa.

Kodus oli neid mitu ja järgmisel päeval tegimegi koolivennaga nõutud vahetuse. Olin väga uhke oma uue sulepea-pleiatsi üle. Kodus aga avastati habemenoa kadumine juba järgmisel päeval. Mind hakati pin-nima ja lõpuks tunnistasingi oma tembu üles.

Habemenuga oli tädipoeg Vigo oma ja nii läksimegi temaga seda koolimajast otsima. Leidsime õige pea üles poisi, kellele habemenoa olin andnud. Pärast väikest vastupunnimist juhatas ta tädipoja koolimaja ees oleva heki juurde, kuhu oli selle peitnud.

Kui tädipoeg habemenoa avas, läks ta esialgu näost valgeks, siis punaseks, ja sai väga kurjaks. Noa tera oli hambuline kui saag. Poiss oli sellega omale papupilli meisterdanud. Keretäit ma selle tembu eest ei saanud, küll aga muutus tädipoja suhtumine minusse ja seda mitte just paremuse poole.

Koolivaheaeg käes, hakkasime

jälle karjas käima. Kolisime nüüd oma magamisasemetega elumaja pööningule, kus hoiti heinu. Karjas käisime kahekesi. Kuna karjaseid oli kolm – mina, minu õde Helju ja täditütar Eha, sai igauks meist järjekorras vaba päeva ning võis oma une täis magada.

Mäletan, kui raske oli hommikune varajane ärkamine. Veel pooleldi magades panime jalga kontkõvakku kuivanud seanahast pastlad, lasime lehmad laudast lahti ja hakkasime hommikusest jahedusest lõdisedes loomadega karjamaa poole astuma.

Lohistades jalgu teeäärses kastetes rohus, saime pastlad pehmemaks, nii et need enam ei hõõrunud ega pigistanud. Hilishommikul, kui parmud hakkasid loomi ründama, töime karja koju. Öhtul viisime lehmad jälle karjamaale ja olime nendega seal kuni õhtuse lüpsini.

Meie maja naabruse Pori ojalet oli ehitatud vesiveski koos veskitammiga. Veski järves ja ojas käisime suvel suplemas. Seal õppisin ka ujuma ja seda häda sunnil. Ükskord lükati mind purdelt vette, ja kuna mul jalad oja põhja ei ulatunud, pidin ma vee peal püsimiseks käte ning jalgadega kõvasti sumama. Nii sattusingi oja teisele kaldale.

Tagasi sumasin juba vabatahtlikult ja pärast seda saigi mulle vee peal püsimine selgeks.

Tädipojad Vigo ja Peeter käisid naabripoiste Arne ning Endeliga Pori ojalet kalu püüdmis, kusjuures mind võeti kaasa mütameheks.

Tavaliselt mindi kalale, kui minu saarlasest tädimehel Sepa Peetril kalaisu tuli ja ta ütles: «Poisid, minnge tooge kalu.» See kõlas umbes nii, et nad läheksid ja tooksid talle sahvrist sinki.

Kalu käisime püüdmis liiviga, mis kujutas katusekujulisele puitraamistikule tõmmatud võrku, mille üks külg oli jäetud vabaks.

Kalapüük toimus tavaliselt hilja öhtul. Liiv paigutati risti oja ja seda hoidsid kaks meest, kes läksid riietega vette, et oleks soojem. Mütamees, kelle käes oli pika varrega nui, nn mütt, hakkas eemalt piki kallast liivi suunas liikuma ja mütuga vette lööma, et kalu liivi hirmutada.

Mehed, kes liivi hoidsid, pidid jalgadega sebima, et kalad selle kõrvalt mööda ei pääseks. Kui mütamees oli jõudnud juba päris lähedale, pöörati liivi vaba külg ülespoole ja tõsteti see kähku üles.

Saagiks saime hauge, särge ja ahvenaid. Tagavaraks ei püütud, sest kala säilis kõige paremini, kui ta elusalt ojas ujus. Siis jätkus neid ka järgmiseks korraks ja vahepeal kasvasid nad suuremakski.

Suve keskel hakati rääkima, et meid õega saadetakse lastekodusse. Meil ei olnud õrna aimugi, mida see uus koht endast kujutab, sellepärast kartasime sinnaastmist.

Mina elasin siin alalises hirmus ja lootsin kuni viimase hetkeni, et saan jääda elama üksikõik kumma tädi juurde. Rohkem meeldis mulle tädi Alviine juures, sest seal elas tädipoeg Heino, kes oli mulle nagu vanema venna eest.

Paraku need soovid ei täitunud. Ühel päeval suve lõpupoole rakedati hobune vankri ette, meie õega istusime vankrisse ja sõit tundmatusse algas.

Olid aastad 1944 kuni 1948. Lõppesid sõda ja Saksa aeg. Algas Vene aeg.

(Lõpp)

Aasta 2010 arvudes

Tõrva linna elanike arv rahvastikuregistri järgi seisuga 1. jaanuar 2011 oli 3039: 1404 meest ja 1635 naist. Võrreldes eelmise aastaga on see vähenenud 38 võrra.

Linnavalitsuses registreeriti 27 lapse sünd, neist üks oli teisest vallast, mujal registreeriti kuue Tõrva linna lapse sünd.

Esmakordselt sai emaks 16 naist, teine laps sündis üheksasse perre, kolmas laps ühes, neljas laps kolmes ja viies laps ühes peres.

Sündis üks paar kaksikuid, nad olid teine ja kolmas laps selles peres. Sündis 16 poiss- ja 16 tütarlast.

Surmajuhumeid registreeriti aasta jooksul 37, sealhulgas kaks mujalt, ka kuue Tõrva elaniku surm registreeriti mujal. Suri 22 meest ja 19 naist.

***

Seisuga 1. jaanuar 2011 on rahvastikuregistri andmetel Helme valla elanikuks registreeritud 2254 inimest, võrreldes 1. jaanuari 2010 seisuga on arv vähenenud 15 inimese võrra.

2010. aasta jooksul tuli Helme valda elama 58 inimest, lahkus 68 inimest. Sündis 24, suri 29 inimest.

METSATEHNIKA SERVICE OÜ

Kivi 11, Karksi küla

- ✕ treimistöod, keevitamine, metalli töötlemine
- ✕ hüdroliindrite, voolikute, seadmete, tarvikute remont, valmistamine, tellimine ja müük
- ✕ traktorite, veo- ja sõiduaudode remont, hooldus, rehvitööd, pealisehitus, varuosade tellimine ja müük
- ✕ metsatehnika seadmete tellimine ja müük
- ✕ rasketehnika remondipinna rent
- ✕ transporditeenus

kontakt: 5556 6992, info@metsatrac.eu

Soodsalt müüa kolmetoaline korter Tõrvas

Ehitaja 10. Üldpind 67,2 m², 4/1 korrusel.

Tel: 5620 8888.

Helme vallavalitsus müüb avalikul kirjalikul enampakkumisel järgmise vara:

- 1) sõiduauto VOLKSWAGEN PASSAT (väljalaskeaasta 1993), alghind 320 EUR;
- 2) sõiduauto NISSAN ALMERA 1.6 (1998), alghind 320 EUR;

Pakkumised esitada kinnises ümbrikus märgusõnaga "Sõiduauto VOLKSWAGEN PASSAT/NISSAN ALMERA enampakkumine" hiljemalt 21. veebruaril kell 15 aadressil Tartu 20, 68606 Tõrva, Helme vallavalitsus.

Täiendav info ja müügiobjektidega tutvumise aja kokkuleppimine tööpäevadel tel 766 8453; mob 506 9331.

Helme-Tõrva Elu

tervitab uut ilmakodanikku

LUISA PURGATS
20.12.2010

PEREJUUKSUR

Tõrva kesklinnas Tartu tn 4. Avatud E–R 9–17, L 10–14

Kokkuleppel oleme avatud ka hiljem.

Marylin 5362 7401, Kairi 5373 5901

LEIA ENDA JAOKS AEGA JA TULE KÜLASTA MEID JUBA TÄNA

Järgmine Helme-Tõrva Elu

ilmub 23. veebruaril.

Toimetus ootab kaastöid hiljemalt 14. veebruariks.

LEIDA SULTS
14.02.1922–10.01.2011

Helme-Tõrva Elu

Väljaandjad: Tõrva linnavalitsus tel 766 5310, faks 766 1731, Helme vallavalitsus tel 766 8452, faks 763 3332.

Toimetaja: Talvi Must, tel 763 2504, e-post talvim@torva.edu.ee.

Tehniline teostus ja küljendus AS Ühinenud Ajalehed Valgas, trükk AS TRÜKIS Jõhvis.